

БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

(Рекомендаційний анотований список літератури)

Інформація в списку розташована за такими розділами : «Законодавчі та нормативні документи», «Видання з фонду Наукової бібліотеки ХНТУСГ та Інтернет-ресурси».

Вся інформація в розділах розміщена за алфавітом авторів або назв документів.

Законодавчі та нормативні документи

1. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Голос України. – 2017. – 27 верес. (N 178/179). – С. 10-22 ; Урядовий кур'єр. – 2017. – 4 жовт. (№ 186). – С. 9-19 ; Офіційний вісник України. – 2017. – № 78. – С. 7-84.
3. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс] : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII (із змінами). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення 02.04.2019)
4. Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів : наказ МОН України від 22 липня 2015 р. № 885/27330. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15> (дата звернення 02.04.2019)
5. Вимоги до оформлення дисертації : затверджено наказом МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 // Офіційний вісник України. – 2017. – N 20. – С. 136-141.
6. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти [Електронний ресурс] : лист М-ва освіти і науки України від 26 жовтня 2017 р. № 1/9-565. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf> (дата звернення 02.04.2019)
7. ДСТУ 8302-2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Електронний ресурс]. – Уведено вперше ; чинний з 2016-07-01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 16 с. (Національний стандарт України). – Режим доступу : <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення 02.04.2019)
8. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання [Електронний ресурс]. – На заміну ДСТУ 3008–95 ; чинний з 2015–06–15. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – III, 31 с. (Національний стандарт України). – Режим доступу : http://udhtu.edu.ua/public/userfiles/file/dsty_3008_2015.PDF (дата звернення 02.04.2019)

Видання з фонду Наукової бібліотеки ХНТУСГ та Інтернет-ресурси

Академічна доброчесність: шлях до очищення : [за матеріалами конференції "Академічна доброчесність: практичний вимір" (м. Київ, 11-12 квіт. 2019 р.)] // Освіта України. - 2019. - 22 квіт. (№ 16-17). - С. 12-13.

Узагальнити успішні практики української освітньої спільноти у питаннях академічної доброчесності та якості освіти, проаналізувати, які стратегічні та практичні зміни варто здійснити для побудови якісно нової системи освіти України, предметно та детально обговорити напрацьовані матеріали та їх імплементацію у сферах середньої та вищої освіти, а також поспілкуватися з українськими та іноземними колегами для продуктивного обміну досвідом - таку мету ставили перед собою організатори конференції.

Андрущенко В. Академічна недоброчесність як виклик інтелектуальній спроможності нації / В. Андрущенко // Голос України. - 2018. - 20 лип. (№ 132). - С. 10.

Вихід із ситуації, що склалася в науковому просторі України, потребує розширеної науково-громадської дискусії, в якій мають народитися нові підходи до організації наукової діяльності, оцінки її результатів, техніки та технології проведення академічної експертизи.. Але перш ніж починати дискусію, автор статті визначає видимі й підспудні причини плагіату та надає пропозиції, спрямовані на його викорінення.

Академічне письмо та оформлення публікацій [Електронний ресурс] // БібліоСинер-гія : проект УБА. – Електрон. дані. – Київ, © Бібліосинергія, 2016. – Режим доступу : <http://bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1> (дата звернення: 02.04.2019).

Бібліографічний матеріал систематизовано за рубриками: «Регламенти. Методики. Рекомендації», «Статті», «Книги», «Презентації», «Відео», «Корисні посилання». Всередині рубрик – у зворотньо-хронологічному порядку, далі за алфавітом.

Аналітична довідка за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Київ, 2016. – 41 с. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2016/08/09/academichna-dobrochesnist.pdf>. (дата звернення: 02.04.2019).

Афанасьєва К. Явище академічного плагіату: витоки та шляхи боротьби / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 6. – С. 86-91.

В статті досліджуються види плагіату притаманні академічній сфері. Автор також пропонує свої способи боротьби з даним явищем.

Бойко Р. В. Без компіляцій і плагіату! (Про юридичні аспекти попередження незаконних запозичень у дисертаційних дослідженнях) / Р. В. Бойко, М. О. Фролов // Бюлетень Вищої Атестаційної комісії України. – 2008. – N 12. – С. 11-12.

В рубриці «Нотатки з офіційного приводу» представлено повний передрук без жодних змін статті Р. В. Бойка та М. О. Фролова «Без компіляцій і плагіату!» (Про юридичні аспекти попередження незаконних запозичень у дисертаційних дослідженнях) (Бюлетень ВАК. – 2003. – № 6).

Бойчук Д. Перевірка на плагіат: власний досвід / Д. Бойчук // Освіта України. - 2019. - 24 черв. (№ 25). - С. 7.

Кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого Дмитро Бойчук розповідає про власний досвід перевірки на плагіат дисертаційного дослідження.

Галата С. "Ведмежі послуги": дорого / С. Галата // Освіта України. – 2017. – 15 трав. (N 18/19) – С. 10-11.

В статті йдеться про досвід європейських вузів з успішного впровадження антиплагіатної політики.

Главчев М. Академічна доброчесність у науковому та освітньому середовищі / М. Главчев, Ю. Главчева // Бібліотечний форум. – 2018. – N 1.– С. 10-11.

Останніми роками збільшується відсоток інтеграції бібліотек в академічне середовище. Бібліотеки долучаються до роботи з упровадження принципів академічної доброчесності в Україні задля сприяння підвищенню якості освітньої та наукової діяльності, вихованню високоморальних та професійних спеціалістів, формуванню позитивного іміджу академічних установ.

Дикань С. А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С. А. Дикань // Безпека життєдіяльності. – 2007. – N 5. – С. 16-20.

Об'ємний матеріал про сам термін «плагіат», його походження, прояви в освіті, зокрема студентському середовищі.

Драч І. Управління дослідницькою діяльністю в системі університетського врядування: характеристика та закономірності / І. Драч // Вища освіта України. - 2018. - N 3. - С. 60-65.

Обґрунтовано актуальність моделі врядування, яка доповнює парадигму лідерства в управлінні сучасним університетом. Проаналізовано концепцію врядування як багаторівневого, із залученням багатьох акторів (учасників), та багатозавданневого управління. Розглянуто особливості та закономірності управління дослідницькою діяльністю в системі університетського врядування.

Загірняк М. В. Забезпечення конкурентоспроможності наукових досліджень через підвищення рівня наукових видань / М. В. Загірняк, С. А. Сергієнко // Педагогіка і психологія. – 2013. – № 2. – С. 72-78.

Розглянуто аспекти оцінювання якості наукових досліджень. Показано доцільність упровадження кількісних методів аналізу наукової активності на основі визначення цитованості авторів. Досліджено політику наповнення індексів наукометричних баз даних «Web of Science» та «SciVerge Scopus». Виявлено спільні та відмінні критерії відбору періодичних видань до наукометричних баз даних, які застосовують «Thomson Reuters» та «Elsevier». Надано рекомендації для національних видань.

Загірняк М. Запровадження національного індексу цитування як важливий елемент ранжування вищих навчальних закладів на шляху якості та їх визнання у світі / М. Загірняк, С. Сергієнко // Педагогіка і психологія. – 2010. – N 2. – С. 120-129.

Про національний індекс цитування як пошукову систему, бібліографічну базу даних для виявлення важливих видань не тільки за бібліографією й анотаціями, але й за списком цитованої літератури.

Киричок І. В. Місія вузівської бібліотеки у сприянні академічній доброчесності [Електронний ресурс] / І. В. Киричок, Т. Б. Павленко. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://conf.nlu.edu.ua/bis-2016/paper/viewFile/3913/600>. – Назва з екрана.

На досвіді Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету розглянуто вектори діяльності щодо формування стійких практик академічної культури та етики з акцентом на творчість і самостійність. Підкреслено, що запорукою успіху є об'єднання зусиль університетських книгозбірень у рамках ініційованого УБА проекту "Культура академічної доброчесності: роль бібліотек".

- **Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ [Електронний ресурс] : метод. поради / авт.-уклад.: Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; ред. колегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська ; Українська бібліотечна асоціація. – Електрон. дані. – Київ : УБА, 2016. – 39 с. – Режим доступу : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10872/Chukanova_Navchannia_studentiv_akademichnii_dobrochesnosti_u_bibliotetsi_VNZ.pdf?sequence=1. – Назва з екрана.**

Матеріал містить поради для бібліотекарів з проведення занять із академічної доброчесності для студентів вищих навчальних закладів. Пропонується два можливих варіанти навчання: розширений план занять з прикладами практичних завдань, а також скорочений варіант, що може бути використаний як складова вступу до спеціальності. Окремі теми пропонуються для магістерського рівня підготовки.

Рекомендації розроблено та обговорено робочою групою фахівців бібліотек ВНЗ в межах проекту Української бібліотечної асоціації «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек» за підтримки Посольства США в Україні.

Петренко І. Питання виявлення плагіату літературного твору / І. Петренко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 4. – С. 11-17.

В статті досліджується історичний аспект виникнення та поширення плагіату, розглядається використання способів охорони та захисту літературних творів від плагіату в електронному середовищі.

Порало І. В. Інтелектуальний капітал України в полоні плагіату / І. В. Порало // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2009. – № 4. – С. 89-97.

Мета статті полягає у визначенні проблеми плагіату у вищій школі та в обґрунтуванні його наслідків у вищій професійній підготовці студентів ВНЗ.

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні [Електронний ресурс] : заходи в рамках проекту 1 січня 2016 – 31 грудня 2019. – Електрон. дані. – Режим доступу : http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/SAIUP-Program-Description-2016-2019_UKR_final.pdf. – Назва з екрана.

В документі висвітлено компоненти та заходи проекту, який здійснюється Американськими Радами з міжнародної освіти та сприяє реформі через партнерство з Посольством США в Києві.

Роєнко В. Про авторське право в українських наукових періодичних виданнях / В. Роєнко // Інтелектуальна власність. – 2013. – № 10. – С. 17-18.

Про питання застосування норм авторського права в українських наукових періодичних виданнях.

Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] / В. Сацик. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>. – Назва з екрана.

В статті йдеться про сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності, про світовий досвід ефективних методів боротьби з плагіатом і списуванням у вищій школі, про основні чинники, які визначають мотивацію студентів до академічного шахрайства шляхом списування та ін.

Ситцевой В. Плагіат та християнська мораль / В. Ситцевой // Інтелектуальна власність в Україні. – 2016. – № 9. – С. 22-23.

В статті наведено тексти заповідей та моральні настанови що стосуються моральності, етичності, а також поняття «плагіатор».

Ситцевой В. Поява та еволюція терміна "плагіат" на теренах Російської імперії / В. Ситцевой, Л. Мамчур // Інтелектуальна власність в Україні. – 2016. – № 8. – С. 16-19.

Про перші законодавчі документи Російської імперії, якими було врегульовано питання правових наслідків плагіату.

Тицька Я. "Академічна доброчесність" та "академічна відповідальність" у забезпеченні якості освіти / Я. Тицька // Підприємництво, госп-во і право. - 2018. - № 11. - С. 192-195.

У статті здійснено аналіз окремих положень оновленого законодавства, що регулює сферу освіти загалом і вищої освіти зокрема. Акцентується увага на основних новелах забезпечення якості освіти шляхом визначення понять “академічна доброчесність” та “академічна відповідальність”. Окремо наголошується на недоліках правового регулювання визначення й застосування інституту “академічна відповідальність” як форми забезпечення “академічної доброчесності”. Сформульовано основні напрями (заходи) щодо забезпечення академічної свободи та академічної доброчесності в рамках покращення якості освітнього процесу закладів вищої освіти України.

Троцька В. Запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті (за матеріалами досліджень у ЄС та Україні) / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. – № 5. – С. 29-38.

Стаття присвячена питанням запобігання та виявлення плагіату в роботах студентів на основі аналізу відповідних досліджень, що проводилися в ЄС та Україні. Наведено статистику щодо рівня плагіату в студентських роботах, причини поширення плагіату, вжиття заходів у вузах та відповідальності за порушення авторського права у вигляді плагіату в країнах ЄС та Україні. На основі досліджень узагальнено та надано висновки щодо запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті України.

Хамітов Н. Воля до наукової новизни як умова неможливості плагіату / Н. Хамітов // Вища освіта України. - 2018. - №2. - С. 13-18.

Аналізується зв'язок проблеми подолання плагіату й актуалізації наукової новизни. Плагіат у науці є безумовно ганебним - як будь-яка крадіжка. При цьому ставиться більш широка й значуща проблема - головного критерію академічної доброчесності, а одночасно академічної якості та гідності. І таким критерієм не може бути відсутність плагіату, цей критерій - присутність наукової новизни, заради якої й існує наука.

Хоружа Л. Морально-етичні принципи та норми наукової діяльності викладача вищої школи / Л. Хоружа // Вища школа. - 2015. - № 6. - С. 9-19.

У статті розглядаються нормативні основи наукової етики викладача вищої школи в умовах академічних свобод та автономії. Проаналізовано положення Етичного кодексу вченого України, визначені етичні принципи наукової діяльності викладача у різних сферах: наукового знання, наукового співтовариства, соціальної та екзистенційної свободи і відповідальності. Подано результати соціологічного опитування викладачів щодо їхньої обізнаності зі стандартами наукової етики.

Чепига М. Академічна нечесність викладачів та студентів: шлях її подолання в Україні / М. Чепига // Вища школа. – 2009. – N 11. – С. 79-91.

В основу викладених в статті концепцій покладено матеріали, присвячені розв'язанню цієї проблеми за кордоном (в основному у США). Автором наведено тексти таких документів як «Заповіді викладача, педагога, вченого», «Клятва викладача», «Проект Кодексу честі викладача», «Проект Кодексу честі студента».

Штефан О. Плагіат – невід'ємна частина творчості? / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – N 2. – С. 20-29.

Мета статті – визначення кваліфікуючих ознак плагіату та відокремлення його від інших порушень у сфері авторського права.

Штефан О. Плагіат: поняття, ознаки, відповідальність / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – N 6. – С. 17-25.

В статті подано аналіз такого порушення як плагіат, а також відповіді на питання щодо яких об'єктів можливий плагіат, як можна використовувати твори, що є об'єктом авторського права.

Шулікін Д. Академічна чесність: практики ВНЗ / Д. Шулікін // Освіта України : – 2017. – 15 трав. (N 18/19). – С. 8-9.

Стаття за матеріалами конференції, яку організували Американські ради з міжнародної освіти, Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), НТУУ "КПІ імені Ігоря Сікорського" й Українська бібліотечна асоціація. В ній висвітлено як загальні питання моральних правил в системі освіти, так і кращі практики вузів України в цьому напрямі.

Шулікін Д. Доброчесність в освіті / Д. Шулікін // Освіта України. – 2017. – N 13(3 квіт.). – С. 8-9.

Стаття-коментар до звіту Організації економічного співробітництва та розвитку на тему доброчесності в освіті України. В документі є низка рекомендацій щодо покращення ситуації.